Bijlage 1 bij bespreeknotitie nota Sociaal Domein (commissie SZ, 1 december 2021)

Opzet en inhoud van de nieuwe nota Sociaal Domein

1. Inleiding

Hier wordt uitgelegd wat we onder Sociaal Domein verstaan; wat het doel is van de nieuwe nota; welke algemene trends en ontwikkelingen er zijn; welke werkwijze is gebruikt om tot de nieuwe nota te komen.

2. Uitgangspunten en kerndoelen

De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan de keuzes die wij voor ons beleid maken en aan de wijze waarop wij het beleid uitvoeren:

1. De inwoner staat in zijn eigen kracht
2. Inwoners staan voor elkaar klaar
3. De inwoner staat centraal
4. Wij leggen de nadruk op preventie
5. Wij laten inwoners participeren
6. Wij maken gebruik van data voor onze beleidskeuzes
7. Wij gaan voor efficiëntie en effectiviteit, inhoudelijk en financieel: we monitoren de effecten van ons beleid en sturen waar nodig bij.

In navolging van kennisinstituut voor het Sociaal Domein Stimulansz, onderscheiden wij op hoofdlijnen vier maatschappelijke effecten die wij met het beleid willen bewerkstellingen. Het zijn onze kerndoelen.

1. Inwoners hebben bestaanszekerheid; voldoende inkomen om in hun basisbehoeften te voorzien. De gemeente heeft een vangnet voor mensen waarbij dat (tijdelijk) niet lukt. De activiteiten die bij dat vangnet horen vinden hun grond in de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.
2. Inwoners doen mee; zij participeren in de maatschappij met (vrijwilligers)werk, dagbesteding of een opleiding en worden daarbij niet gehinderd door discriminatie vanwege een handicap, migratieachtergrond of anderszins. De gemeente baseert zich op de Participatiewet en de Wmo voor ondersteuning aan mensen voor wie volledige en zinvolle participatie niet vanzelfsprekend is.
3. Inwoners kunnen gezond, veilig en zelfstandig wonen en leven. Als zij daar moeite mee hebben worden ze worden daarbij in eerste instantie ondersteund door mensen in hun naaste omgeving: gezinsleden, andere familie, vrienden, buren en informele hulpverleningsorganisaties. Met de Wmo als basis kan de gemeente extra ondersteuning bieden als dat niet genoeg is. De Wmo is ook bedoeld voor het versterken van de informele zorgstructuur rondom inwoners. Ook de Wet publieke gezondheid is hier van toepassing, vooral gericht op preventie.
4. Kinderen kunnen gezond en veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen. De activiteiten die de gemeente ontplooit om dit maatschappelijk effect te bewerkstellingen voor kinderen waarbij dit niet vanzelfsprekend is, zijn gebaseerd op de Jeugdwet. De Wet publieke gezondheid is hier ook vooral in preventieve zin van belang door de monitoring van de gezondheids- en ontwikkelingssituatie van kinderen

en jongeren door de GGD. Ook van toepassing zijn hier de Wet passend onderwijs, de Wet primair onderwijs (voor onderwijsachterstandenbeleid) en de Leerplichtwet.

3. Uitdagingen voor de periode 2022-2025

De taken en werkzaamheden die gemeentes uitvoeren om de kerndoelen te verwezenlijken zijn divers en omvangrijk. Er wordt samengewerkt met vele partnerorganisaties en er worden subsidies verstrekt en zorgproducten ingekocht om inwoners zo goed mogelijk bij te staan. In een bijlage bij de nota worden de kerngegevens van al deze activiteiten weergegeven zodat uw raad een overzicht heeft van het gehele werkgebied. In dit hoofdstuk worden verder alleen de onderwerpen waar een speciale ontwikkeling gaande is benoemd. Per onderwerp wordt het volgende beschreven:

- Motivatie: waarom is het belangrijk
- Rol van de gemeente
- Huidige stand van zaken (met waar mogelijk monitorgegevens)
- Uitdaging in de periode 2022-2025 (wat is nieuw/anders dan voorheen)

3.1 Uitdagingen bij kerndoel 1: inwoners hebben bestaanszekerheid

- Inwoners met schulden krijgen hulp en we zetten ons in om schuldenproblematiek te voorkomen
- We voeren speciale tijdelijke (inkomens)regelingen uit (zoals TONK in de coronaperiode of voor de ondersteuning van slachtoffers van de toeslagaffaire)

3.2 Uitdagingen bij kerndoel 2: Inwoners doen mee

- Inclusie: we zorgen dat iedereen kan meedoen in de samenleving, ook als er sprake is van een handicap, en we bestrijden discriminatie
- We bestrijden laaggeletterdheid
- We zorgen dat nieuwkomers optimaal kunnen inburgeren
- We zorgen voor een rijke en stimulerende sociale omgeving door de doorontwikkeling van wijksteunpunten
- We zorgen dat (psychisch) kwetsbare inwoners dichter bij huis ondersteund kunnen worden
- Wij ondersteunen het vrijwilligerswerk in de gemeente

3.3 Uitdagingen bij kerndoel 3: Inwoners kunnen gezond, veilig en zelfstandig wonen en leven

- Wij stimuleren sporten en een leven lang bewegen
- Wij ondersteunen mantelzorgers en andere informele zorg waarmee zelfredzaamheid wordt vergroot
- Wij actualiseren het uitvoeringsplan voor lokaal gezondheidsbeleid onder meer met aandacht voor een gezonde leefstijl (preventie).

3.4 Uitdagingen bij kerndoel 4: Kinderen kunnen gezond en veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen.

- Preventie: we voorkomen dat kinderen en jeugdigen een (groter) beroep moeten doen op jeugdhulp/zorg
- We hebben speciale aandacht voor kinderen met risico op een onderwijsachterstand

- We bestrijden problematisch alcohol en drugsgebruik en zetten in op voorkomen dat jongeren alcohol en drugs gaan gebruiken.
- We zorgen dat kinderen die zorg nodig hebben tegelijkertijd ook goed onderwijs krijgen met zogenaamde onderwijs-zorgarrangementen
- We zorgen dat pasgeborenen een kansrijke start krijgen
- We zorgen dat de overgang naar volwassenheid voor 17 jarigen die 18 worden niet gepaard gaat met een breuk in de zorg
- We voeren de landelijke hervormingsagenda jeugd uit
- We maken een regeling om kinderopvang met een sociaal-medische indicatie mogelijk te maken

4. Extra focus in Opmeer

Niet alle bovengenoemde onderwerpen behoeven in de komende beleidsperiode nog eens extra of gewijzigde inzet. Dan staat de uitvoering al voldoende op de rit en is het vooral belangrijk om goed op de ingeslagen weg door te gaan. Een voorbeeld daarvan is de ondersteuning van mantelzorgers. Wij besteden veel aandacht aan het in beeld krijgen van de mantelzorgers in onze gemeente. De geregistreerde mantelzorgers geven desgevraagd aan tevreden te zijn met de ondersteuning die zij van de gemeente ontvangen. Ook de uitvoering van schuldhulpverlening en taken op het gebied van inburgering en laaggeletterdheid zijn voldoende geborgd. In onderstaande lijst worden de onderwerpen genoemd die om verschillende redenen voor extra focus in aanmerking komen. Het college wil daaruit maximaal drie prioriteiten benoemen om de beperkte middelen gericht in te kunnen zetten.

Preventieve projecten jeugd (voorkeur college): ruim 20% van de bevolking van Opmeer is tussen 0 en 20 jaar. Daarvan is gemiddeld 8% in aanraking met jeugdzorg. Met vroegtijdige inzet bij risicosituaties (armoede, echtscheiding) kunnen hoge kosten in een later stadium worden voorkomen.

Alcohol en drugspreventie: in Opmeer is het alcoholgebruik zowel bij jeugdigen als bij volwassenen hoger dan gemiddeld in Noord Holland Noord. Goed voorbeeldgedrag van ouders is belangrijk om jeugdigen te behoeden voor schade die overmatig alcoholgebruik teweeg kan brengen.

Doorontwikkeling van de wijksteunpunten (voorkeur college): een breed aanbod aan algemene voorzieningen draagt bij aan een sterke, sociale, en inclusieve samenleving. Wijksteunpunten en dorpshuizen kunnen een grotere rol krijgen bij het vergroten van zelf- en samenredzaamheid, het voorkomen van sociaal isolement, lotgenoten contact, langer zelfstandig blijven wonen en zo actief mogelijk blijven meedoen. Het college heeft recentelijk ingestemd met een opdracht om de mogelijkheden op dit terrein te onderzoeken om snel tot een mr. , met als argument: de snelheid erin houden

Gezonde leefstijl: het aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn is in 2021 significant gedaald ten opzichte van 2016. Ook het aantal inwoners dat aangeeft voldoende groente te eten is gedaald. Een gezonde leefstijl zorgt er voor dat mensen langer zelfstandig kunnen functioneren en dat zij beter in staat zijn te participeren in de maatschappij. Dat is belangrijk voor alle inwoners van Opmeer.

Ondersteunen van vrijwilligerswerk (voorkeur college): In Opmeer is het aantal inwoners dat vrijwilligerswerk doet relatief hoog maar net als in andere delen van Nederland is er sprake van een neerwaartse trend. De gemeente kan helpen om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken/houden.

Inclusie: het is een taak van de overheid om te voorkomen dat bevolkingsgroepen of individuen worden buitengesloten omdat zij anders zijn dan de heersende norm. Opmeer betaald een wettelijke bijdrage aan het antidiscriminatiebureau maar daar wordt door inwoners nauwelijks gebruik van gemaakt. Uit de GGD monitor blijkt dat 13% van de bevolking homoseksuele relaties een beetje raar of verkeerd vindt.